

Gør tanke til handling
VIA University College

READ – sammen om læsning

Mette Vedsgaard Christensen og Torkil Østerbye, VIA University College

Plan for oplæg

- Introduktion til projekt READ: baggrund og målsætninger
- Teoretisk ramme om indsatsen: stilladserende samtaler
- Indsatsen: tiltag og dataindsamling
- Skrivedata: narrativer
- Hypoteser om resultater

Plan for oplæg

- **Introduktion til projekt READ: baggrund og målsætninger**
- Teoretisk ramme om indsatsen: stilladserende samtaler
- Indsatsen: tiltag og dataindsamling
- Skrivedata: narrativer
- Hypoteser om resultater

READ- sammen om læsning Et interventionsstudie

Hvorfor denne type af studier? Pædagoger og beslutningstagere efterspørger:

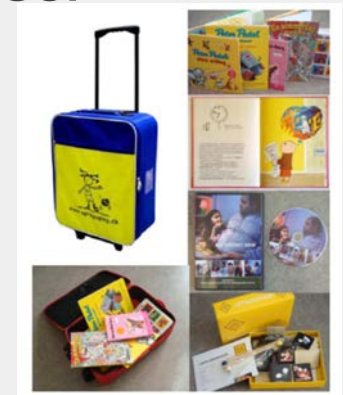
- Viden om, hvad der virker
- Viden om, hvordan ressourcer bruges bedst

Baggrund for READ-sammen om læsning

Et af 10 projekter i TrygFondens Børneforskningscenter, Økonomisk Institut, AU

Bygger videre (opskalering) på et børnehaveprojekt rettet mod tosprogede børn og forældre (Andersen & Jakobsen 2012)

Signifikant reduktion af antal børn i modtagerklasser

Baggrund for READ-sammen om læsning

Rettet mod de samme årgange af børn
– nu i 2. og 3. klasse

Formål: At hjælpe alle børn (også dansk som modersmål) til
bedre læseforståelse og regneevner

Middel: Give lærere redskaber til at understøtte
forældreinvolvering i børns læsning og regning

READ- sammen om læsning

Samarbejdspartnere: Aarhus Kommune (PI), VIA University College (PSH), AU
+ internationale eksperter i forældres betydning for børns sprog og talforståelse

Projektledeelse: Professor (AU) Simon Calmar Andersen, Professor (AU) Helena Skyt Nielsen.

Medarbejdere: Morten Hjortskov Larsen (AU), Mette Kærgaard Thomsen (AU), Mette Vedsgaard Christensen (VIA UC), Torkil Østerbye (VIA UC), Jørgen Kuhlman (VIA UC)

Lodtrækningsstudie – hvad og hvorfor?

Tilfældig fordeling i hhv. indsats og kontrolgruppe: andre variable ligeligt fordelt, eneste systematiske variation er indsatsen.

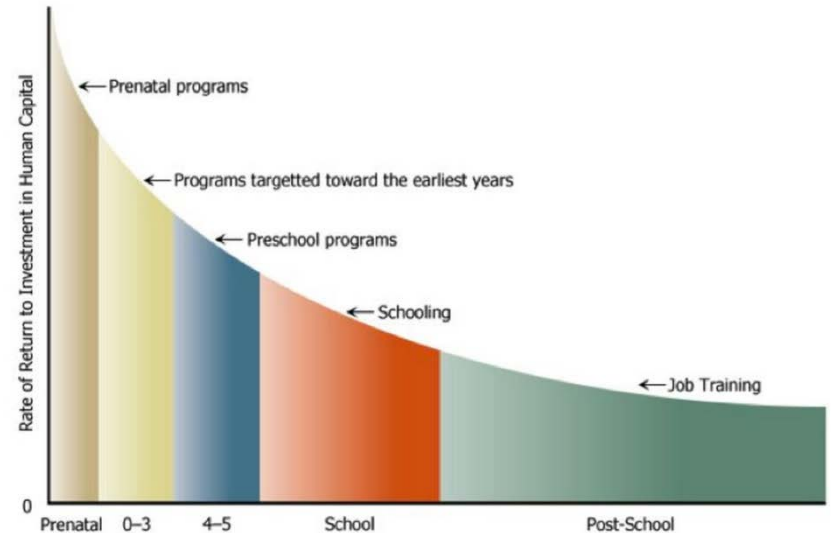

Hvorfor et forsøg med forældreinvolvering? Økonomiske rationaler:

Livsforløb og -muligheder afhænger af kognitiv, social og kulturel kapital. Barndommen er den vigtigste periode, og derfor er både samfundets og forældres investering i børns udvikling central (Andersen og Jakobsen 2012; Heckman og Lochner 2000).

Early childhood development is a smart investment

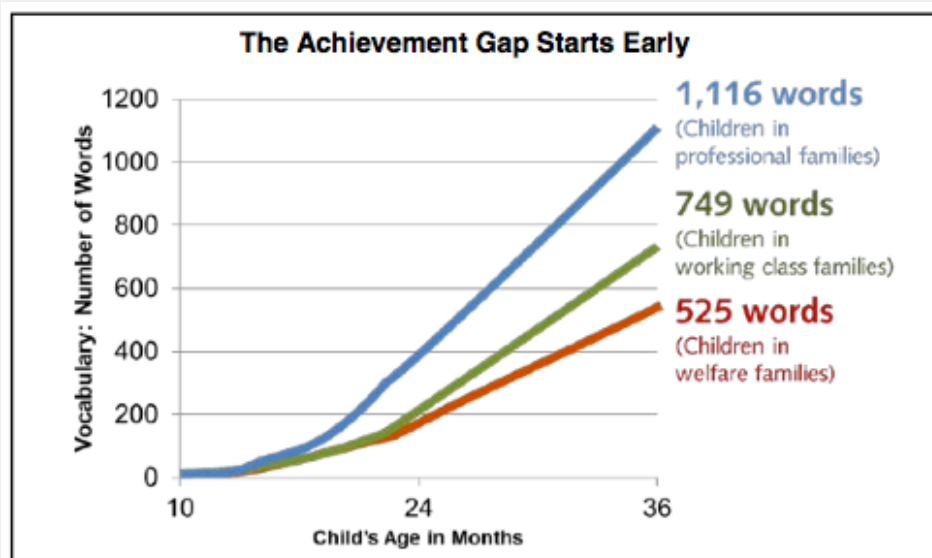
The earlier the investment, the greater the return

Source: James Heckman, Nobel laureate in economics

Hvorfor et forsøg med forældreinvolvering?

Pædagogiske rationaler (Christensen og Østerbye 2015):

The Early Catastrophe: The 30 Million Word Gap by Age Three. (Hart & Risley 1993; 1995)

Forskelle i ordforråd signifikante i 2-årsalderen og forskellene udbygges ind i skolealderen. "Those who start out behind, stay behind" (Fernald m.fl. 2013)

The fourth grade slump of poor children (Chall m.fl. 1990)

Danske undersøgelser

Størrelsen på ordforrådet korrelerer med social og sproglig baggrund (Højen og Bleses 2012)

Skoleresultater korrelerer med social og sproglig baggrund (Egelund m.fl. 2013)

Ordforråd i børnehaveklassen korrelerer med afgangskarakterer i dansk, 9. kl (Hansen og Jensen 2010)

Ordforråd 18 mdr. og sammenhæng med læstest i 4. klasse (Bleses m.fl. Under udgivelse)

Plan for oplæg

- Introduktion til projekt READ: baggrund og målsætninger
- **Teoretisk ramme om indsatsen: stilladserende samtaler**
- Indsatsen: tiltag og dataindsamling
- Skrivedata: narrativer
- Hypoteser om resultater

Samtalen om sprog og tekster: "What no bedtime story means" (Heath 1982)

Samtaler i hjemmet – og især samtaler om sprog og tekster – er vigtig skoleforberedende socialisering, både sprogligt og kulturelt:

Mellemlagsbørn lærer meget tidligt at:
Tekster og læsning har forrang for andre aktiviteter
Bøger er en værdifuld ting
Bøgers indhold er værdifuldt

Gennem samtaler om det læste lærer børn at:
Lytte til oplæsning, fokusere på forståelsen af det "læste", tale om det læste, opsummere, uddrage det vigtigste, tænke videre over det læste

Ind i modersmålet Claire Painter (1999)

Mor: Og kan du huske, hvad det er?

Barn: Mm

Mor: Hvad er det?

Barn: Det er et hus

Mor: Det er et hus, det er et specielt hus. Og hvad er det lavet af?

Barn: Åh (pause) sne

Mor: Ja, det er rigtigt, det er lavet af is

Barn: Lavet af is

Mor: Og det hedder en iglo

Ind i modersmålet Claire Painter (1999)

Børn lærer at tale gennem interaktion om *shared experience with guidance from a more expert language user*

Shared experience er udgangspunkt for sprogudviklende samtaler (bøger, udflugter, fælles aktiviteter)

Den voksne (guider) stilladserer børns sprog ved at

- strække børnenes sprog: udfylde ordforrådshuller, gentage børns formuleringer i mere præcis form og betydning, stille spørgsmål til børns viden og formuleringer
- Bruge metasprog, vise børn, at sprog bruges til at tale om sprog og rette opmærksomhed mod sprog
- Være en sproglig rollemodel, bruge et sprog, der hele tiden tilbyder børnene nye ord og formuleringer, som er lidt rigere, lidt mere præcise og komplekse end børnenes eget sprog.

Principperne bag indsatsen i READ:

Gøre læsning til en fælles aktivitet

Fælles oplevelser at tale om (bøger, udflugter)

Forsøg på at designe og stilladsere interaktionen, så forældre fx bliver opmærksomme på at:

- Vise børn, hvordan tekster er organiseret
- Rette opmærksomhed mod sproglig form
- Relatere ny viden til eksisterende viden

Plan for oplæg

- Introduktion til projekt READ: baggrund og målsætninger
- Teoretisk ramme om indsatsen: stilladserende samtaler
- **Indsatsen: tiltag og dataindsamling**
- Skrivedata: narrativer
- Hypoteser om resultater

materialer

Materialerne skal understøtte forældrene i

- At læse med barnet – gerne dagligt
- At fokusere på læseforståelsen
- At tale om indholdet og sproget

Materialer

September 2013

- 4 bøger (skønlitteratur og faglitteratur)
- Forældrepjece
- Vejledning
- Film (speaket / teksten på 7 sprog)
- Materialerne er oversat til ni sprog
- Læsekontrakt

Januar 2014

- 2. klasse:
 - Nye bøger
 - Fribillet til Naturhistorisk Museum
- 3. klasse:
 - Matematikmaterialer
 - Fribillet til Steno Museet

SÅDAN KAN DU LÆSE MED DIT BARN

FØR I læser

Du hjælper dit barn med at forstå teksten, hvis I taler om bogen før I læser den.

I kan fx:

- læse bogens titel
- se på billedet på forsiden
- tale om, hvad bogen handler om
- læse på bogens bagside
- bladre i bogen og tale om billederne
- tale om, hvad dit barn allerede ved om det, bogen handler om.

Hvad tror du, bogen handler om?

MENS I læser

Du hjælper dit barn med at forstå teksten, hvis I taler om indholdet, mens I læser.

I kan fx:

- tale om, hvad ord eller vendinger betyder
- tale om det, I ser på billederne
- læse et afsnit eller et kapitel ad gangen og tale om, hvad det handler om
- tale om, hvad I tror, det næste kapitel handler om. Måske kan overskriften på det nye kapitel hjælpe dit barn til at gætte og fortælle.

Hvad tror du, der sker i næste kapitel?

EFTER I har læst

Du hjælper dit barn med at forstå teksten bedre, hvis I taler om bogen, efter I har læst.

I kan fx:

- tale om, hvad bogen handler om. Genkender dit barn noget fra sin egen hverdag?
- se på billederne igen og tale om bogens indhold ud fra dem
- tale om det, dit barn synes er mest spændende eller overraskende i bogen.

Brug ordene fra bogen i så mange sammenhænge som muligt.

Det var ligesom dengang jeg...

FØR I tager afsted

Før I tager afsted kan I fx tale om:

- Har I før besøgt et museum sammen?
- Hvad var spændende? Hvad var sjovt?
- Billederne nedenfor, er taget på museet. Kan I se hvad de forestiller?
- Hvad kommer I til at tænke på, når I ser på dem?

Når I besøger museet, kan I prøve at finde dyrene.

Når I besøger museet, kan I prøve at finde stederne, som I ser på billederne nedenfor.

MENS I er der

Mens I er på museet kan I fx tale om:

- 1 Der hænger både gamle og nye ting i loftet. Tingene hører sammen tre og tre:
 - Hvilke ting passer sammen?
 - Hvad betyder det for os, at tingene har ændret sig?
 - Hvilke ting havde man ikke, da mor og far var børn?
- 2 Ambulancen er mere end 100 år gammel.
 - Hvordan kunne den komme frem?
 - Kig ind i ambulancen - hvordan har det været at køre i den?
 - Hvordan ser en ambulance ud i dag?
- 3 Se godt på tegningerne:
 - Er der noget af maden, I har smagt? Er der noget, I ikke har smagt?
 - Kan I finde en tegning af noget sundt og en af noget usundt?
 - Hvad er jeres livretter?

EFTER besøget

Efter besøget kan I fx tale om:

- 1
 - Hvilke maskiner har I derhjemme?
 - Hvem bruger maskinerne?
 - Hvad ville der ske, hvis I ikke havde dem?
- 2
 - Hvor tit hører I en ambulance?
 - Hvad tænker I på, når du hører lyden fra dens sirener?
 - Kender I nogen, som har prøvet at køre med ambulance?
- 3
 - Næste gang I skal have dit barns livret, kan I hjælpes ad. Lav en indkøbsliste sammen. Tal undervejs sammen om, hvordan I laver maden.

Hvad var det mest spændende på museet?

Hvad var det sjoveste?

Plan for oplæg

- Introduktion til projekt READ: baggrund og målsætninger
- Teoretisk ramme om indsatsen: stilladserende samtaler
- Indsatsen: tiltag og dataindsamling
- **Skrivedata: narrativer**
- Hypoteser om resultater

READ I

NAVN

TIDSPUNKT FOR AFLEVERING

SKOLE

KLASSE

VIA >
UNIVERSITY COLLEGE

READ 2

NAVN

DATO

At kode skriftsprogsdata

Testmetodisk:

Reliabilitet

Validitet

Narrative Assessment Protocol (Justice m.fl. 2012)

Sprogteoretisk:

Autencitet

Relevans

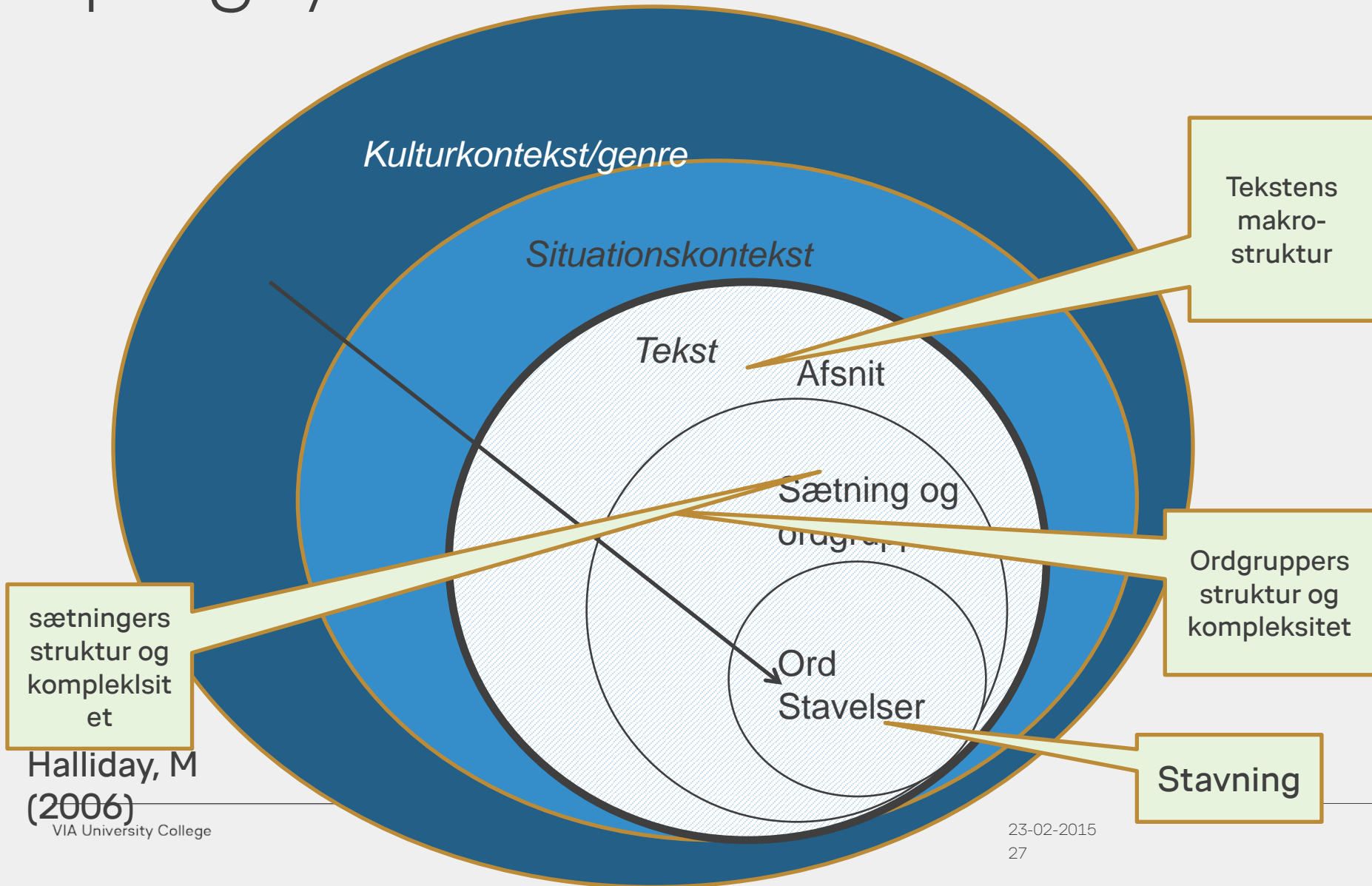
Kodningsskabelon

Eksempel på kodning:

Mikrostrukturer (Justice 2010)

Diskurs og genre (Martin og Rose 2008)

Sprogsyn

Halliday, M
(2006)

VIA University College

23-02-2015

27

Plan for oplæg

- Introduktion til projekt READ: baggrund og målsætninger
- Teoretisk ramme om indsatsen: stilladserende samtaler
- Indsatsen: tiltag og dataindsamling
- Skrivedata: narrativer
- Hypoteser om resultater

Undersøgelsesspørgsmål

Hvad er effekten af indsatsen?

Hvordan scorer de forskellige skoler i Århus?

Er der en sammenhæng mellem socioøkonomiske forhold og score for det enkelte barn? Før indsats? Efter indsats?

Hvordan udvikles forskellige dimensioner af skriftsproget?

Hvordan udvikles skriftsproget på et skoleår?

Hvordan hænger skriftsprogsfærdigheder og læsefærdigheder sammen?

Hvordan hænger skriftsprogsfærdigheder sammen med parental behavior?

Kan vi udvikle et validt og reliabelt evalueringsredskab der kan kvalificere skriftsprogsevaluering i skolen?

Hvad leder vi efter?

Korrelation

Signifikans ($p < 0.05$)

Hvordan får vi SFL og genrepædagogik ud i skolerne?

Ved at vise, at det virker!

Referencer

- Andersen, S. C. og M. Jakobsen (2012): *Hovedresultater fra en eksperimentel undersøgelse af en forstærket indsats over for førskolebørn med dansk som andetsprog*, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet
- Chall, J.S., V.A. Jacobs & L.E. Baldwin (1990). *The Reading Crisis: Why Poor Children Fall Behind* Harvard University Press.
- Dudley-Marling, C., & K. Lucas. (2009). Pathologizing the language and culture of poor children. *Language Arts*, 362-370.
- Egelund, N. (red.) (2013): PISA 2012 – Danske unge i en international sammenligning. KORA Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning
- Fernald, A., V. A. Marchman & A. Weisleder (2013), SES differences in language processing skill and vocabulary are evident at 18 months. *Developmental Science*, 16: 234-248.
- Hart, B. & T. R. Risley (1995). *Meaningful Differences in the Everyday Experiences of Young American Children*, Brookes.
- Hart B. & T. R. Risley (2003): The Early Catastrophe - The 30 Million Word Gap by Age 3. *American Educator*. American Federation of Teachers, AFT Publications, Spring 2003.
- Heath, S. B. (1982). What no bedtime story means Narrative skills a home and school. *Language in Society*, 11, 49-76.
- Højen, A., & D. Bleses (2012). Hvilke tosprogede har problemer med dansk? En foreløbig rapport om sprogvurdering af tosprogede. E-prints, 14, 3-21.
- Painter, C. (1984). *Intro the Mother Tongue: A case study in early langauge development*, Pinter.
- Painter, C. (1999). *Learning through Language in Early Childhood*, Continuum.
- Whitehurst, G. J.; m.fl. (1988). Accelerating language development through picture book reading. *Developmental Psychology*, Nr. 24/4. 552-559.